



LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

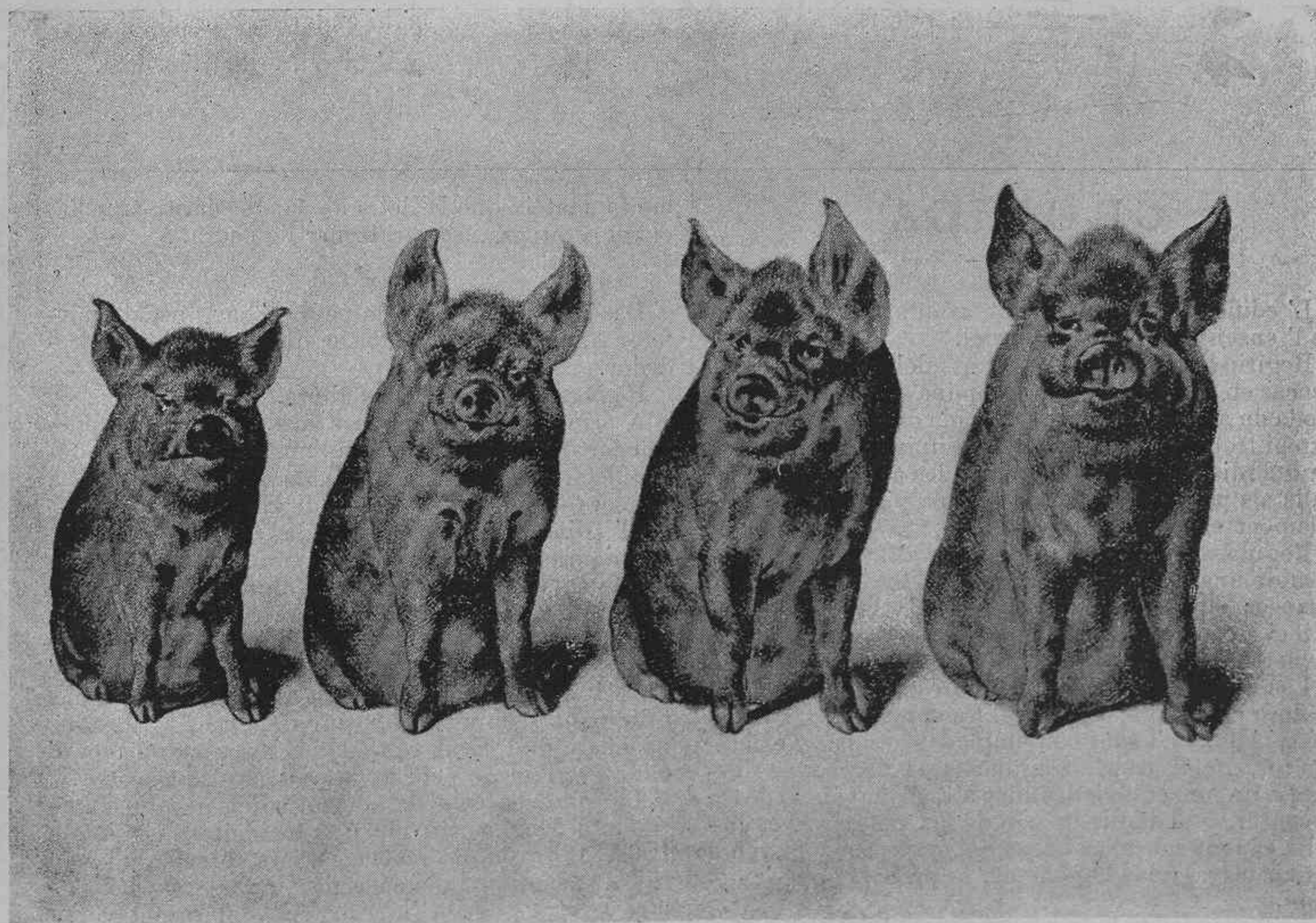
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

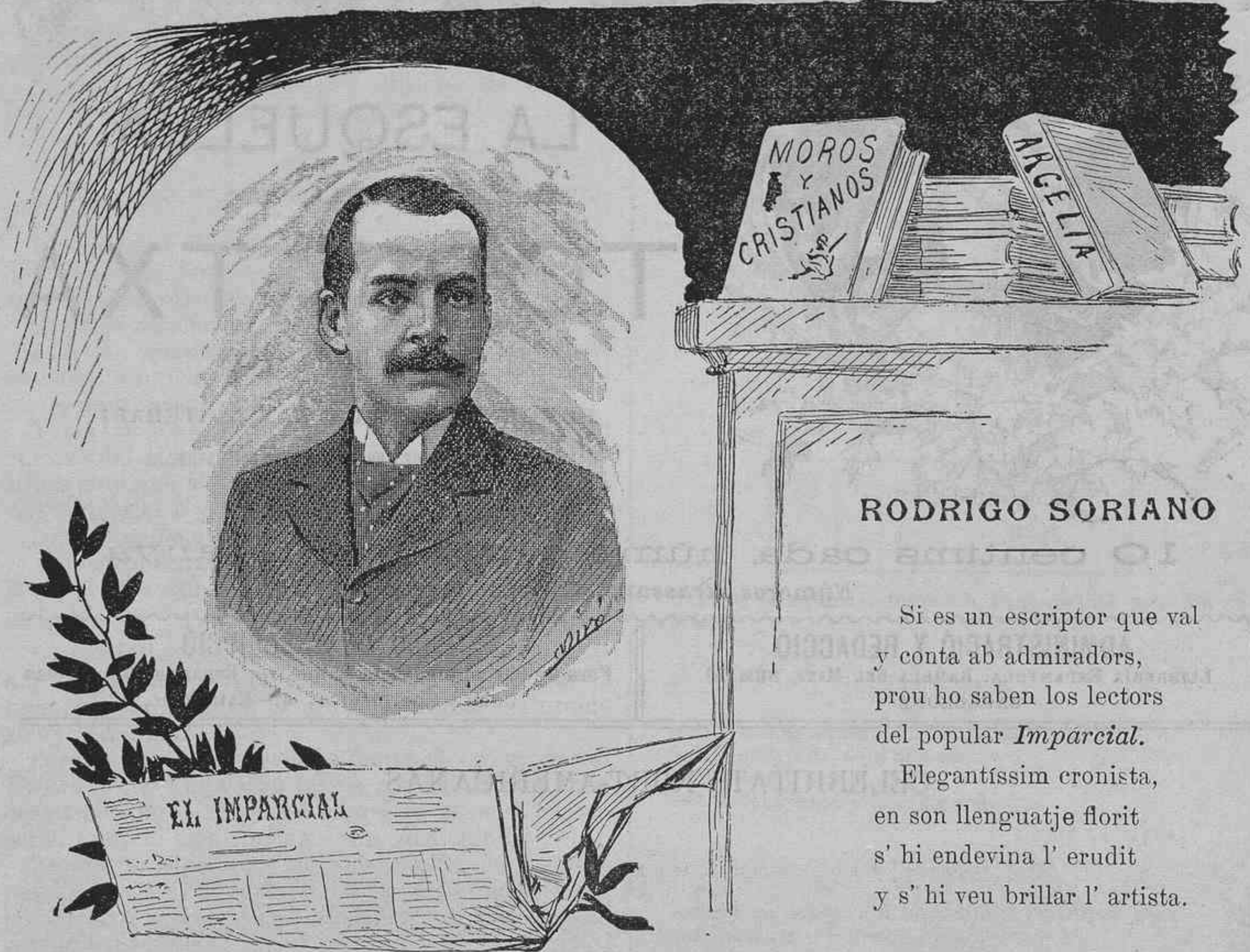
CELEBRITATS NORT-AMERICANAS



Retratos del natural. (Del nostre corresposal.)

Quatre enemichs d' Espanya.

CAPS DE BROT



RODRIGO SORIANO

Si es un escriptor que val
y conta ab admiradors,
prou ho saben los lectors
del popular *Imparcial*.

Elegantíssim cronista,
en son llenguatge florit
s' hi endevina l' erudit
y s' hi veu brillar l' artista.

CRONICA

L' edifici de la Universitat avants de ser temple de l' ensenyansa va ser quartel.

Regirin los periódichs ilustrats dels anys 69 y 70, épocas en las quals encare dominava á Barcelona la moda de aixecar barricadas á cada dos per tres, y de fixo hi trobarán vistas del edifici universitari, ab cos de guardia á las portas, centinellas á las torres, caballs als patis y tots los detalls propis de un aquartelament en peu de guerra.

Regularment formavan la forsa allí acantonada á mes de una part de las tropas de la guarnició, los famosos cipayos de 'n Targarona, y las voltas del edifici á cada punt ressonavan al espinguet de las cornetas.

Las estátuas del vestibul, representativas de Sant Isidoro de Sevilla, Averroes, Ramón Llull, Lluís Vives y Alfonso 'l *sabi* contemplavan mudas y estáticas tot aquell tragi irregular, soldadesch, tan impropis de un edifici destinat á l' ensenyansa de la juventut, y al sentir lo cop de las culatas dels fusells cayent sobre las llosas del empedrat y al veure brillar las agudas bayonetes, es probable que 's diguessin:

—¿Son aquests los progressos que han realisat las lletres y las ciencias espanyolas?

Per fi, al compendre que tot aquell aparato bélich obehía al propòsit d' *ensenyar* de viure als enemichs del govern, baix lo principi de que 'l ministerialis-

me lo mateix que la lletra ab sanch entra, aquellas ciuch estátuas.... se van tornar de pedra.

Desde aquella fetxa, de pedra s' han quedat, indiferents per complert á tot lo que passa al seu alrededor.

Res las conmov, res las altera.

A principi del actual curs académich varen presenciari inmovils las ruidosas saragatas á que va donar lloch la qüestió de D. Odón de Buén. Ni 'l dia memorable en que 'ls ángels de la policia van invadir l' edifici, repartint garrotadas á tort y á dret, varen moures poch ni molt de las sevas capelletes. Averroes podia tirar sobre 'l cap de algun polissón l' ampolla que té á las mans: Lluís Vives podia dispararlos lo llibre que porta: Sant Isidoro aixecar ayrat lo báculo qu' empunya: Alfonso 'l *sabi* desenvaynar l' espasa que ceneix y Ramón Llull deixarlos sechs fulminant damunt d' ells un dels mes tremendos malefics de l' Edat mitjana. Y no obstant, cap d' ells va moure un peu, ni va pestanyejar sisquera.

La senmana passada, ab motiu dels ultratjes inferits á la nació espanyola pels tocinaires dels Estats Units, la juventut escolar, sempre animada y generosa, va sentirse inflamada pels ardors del patriotisme. Y altra vegada 'ls caballers del garrot varen posarse en moviment, resultats á renovar sas heróicas empresas de rompre brassos y costellas. Afortunadament ja no es rector de l' Universitat lo Sr. Casanya, sino 'l Sr. Luanco, y aquest digne catedràtic expulsá del edifici punt en blanch als que l' havían

invasió en só de guerra. Las cinch estátuas ni tan sols se recordaren de aplaudir aquest acte d'entersa.

Los estudiants enarbolaren una bandera nacional que ostentava per símbol l'imatje de un lleó destrossant á un porch. D'aplausos no 'n vulguin mes, sobre tot quan á un d'ells se li ocorregué posar aquella ensenya en las mans del rey D. Alfonso 'l sabi. Y ni tractantse del bon nom de la nació espanyola, l'insigne monarca castellá que 's veyá honrat ab aquella distinció feu lo mes petit moviment per agrahirla, corresponent á las entussiastas expansions de la juventut universitaria.

Vegin ab lo que s'indica
si está vist y demostrat
que de pedra van tornarse
y de pedra s'han quedat.

Pero no son ellas solas las que s'han tornat de pedra.

Avuy s'hi han tornat també 'ls catedrátichs, los estudiants, los pares dels estudiants, y casi m'atreviré á dir que Barcelona y Espanya entera.

¿Preguntan per quin motiu?

Ara ho sabrán.

Van tornarse de pedra 'ls catedrátichs al rebre la disposició del govern manant tancar fins á nova ordre varias Universitats, entre ellas la de Barcelona, á causa de las manifestacions patrióticas qu' en ellas s' efectuavan.

Seguint aquest principi, dená que 'ls treballadors al sortir de la feyna cridin ¡Visca Espanya! poden trobarse ab un' ordre manant tancar de cop y volta tots los tallers y fábricas; lo día que ho cridin els tenders, l'ordre podrá imposar lo tancament de totas las botigas; y 'l día que ho cridin els capelláns, el govern fins será capás d'ordenar la clausura de totas las iglesias.

Los pares dels estudiants per la seva part argumentan de la següent manera: — ¿Per qué hem pagat las matrículas nosaltres? ¿Per qué s' ensenyi als nostres fills las assignaturas degudas, ó porque se 'ls tiri pels nassos las portas de la Universitat?

Y al veure que ningú 's pren la pena de contestar aquestas preguntas tan lógicas y pertinents, també 's quedan de pedra y ab un pam de boca oberta.

Los estudiants de moment, diuhen:—¡ganga!—Y no podent estudiar res mes, estudian la millor manera de passar agradablement aquestas vacaciones que no figurav: n á la llista. Los uns se 'n van á ca'n Tunis, y després de un improvisat brenar cridan « Visca Espanya!» á plens pulmóns, sense que ningú 'ls empayti. Los altres se 'n van al Teatro *Gran-vía*, ahont se representa una pessa patriótica, y al veure la bandera nacional, s' entussiasman, invadeixen l' escenari y v'ctorejan á la nació.

Conseqüencia: una multa de 500 pessetas al empresari del teatro que no té cap culpa de que 'l públich escolar per un impuls irresistible converteixi una funció teatral en una manifestació patriótica.

Y ja tenim á un empresari que també s' ha tornat de pedra.

Los estudiants, especialment los de Lleys s' hi tornan del mateix modo.

Prou se cansan de regirar llibres de la facultat buscant la prescripció, en virtut de la qual l' entus-

BELETADAS



—¡Vacha! Ni que el sastre diga
y diga la comissió,
cuanto mas pruebo y repruebo
trobo que me va pitchó.



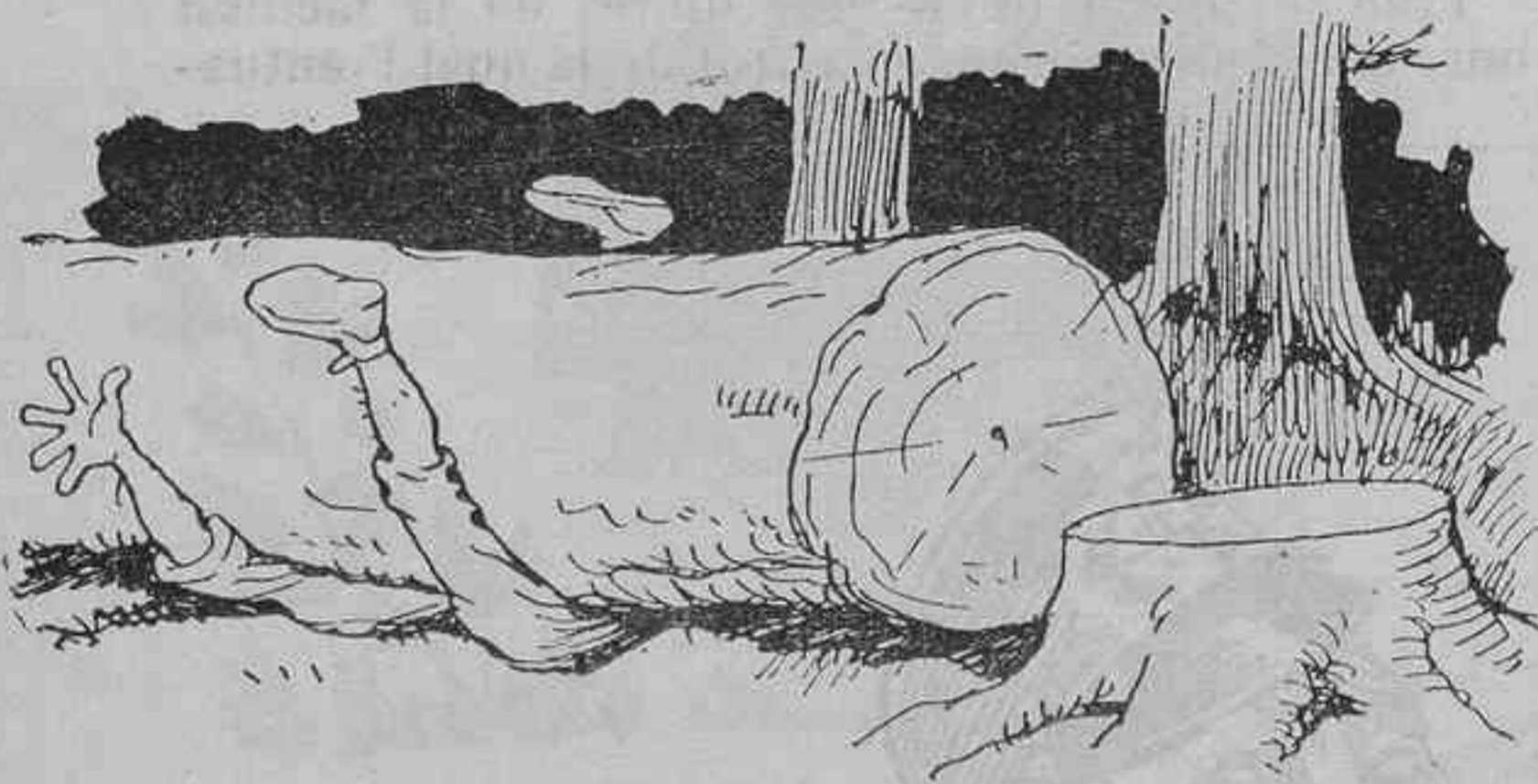
En Pere serra un arbre.



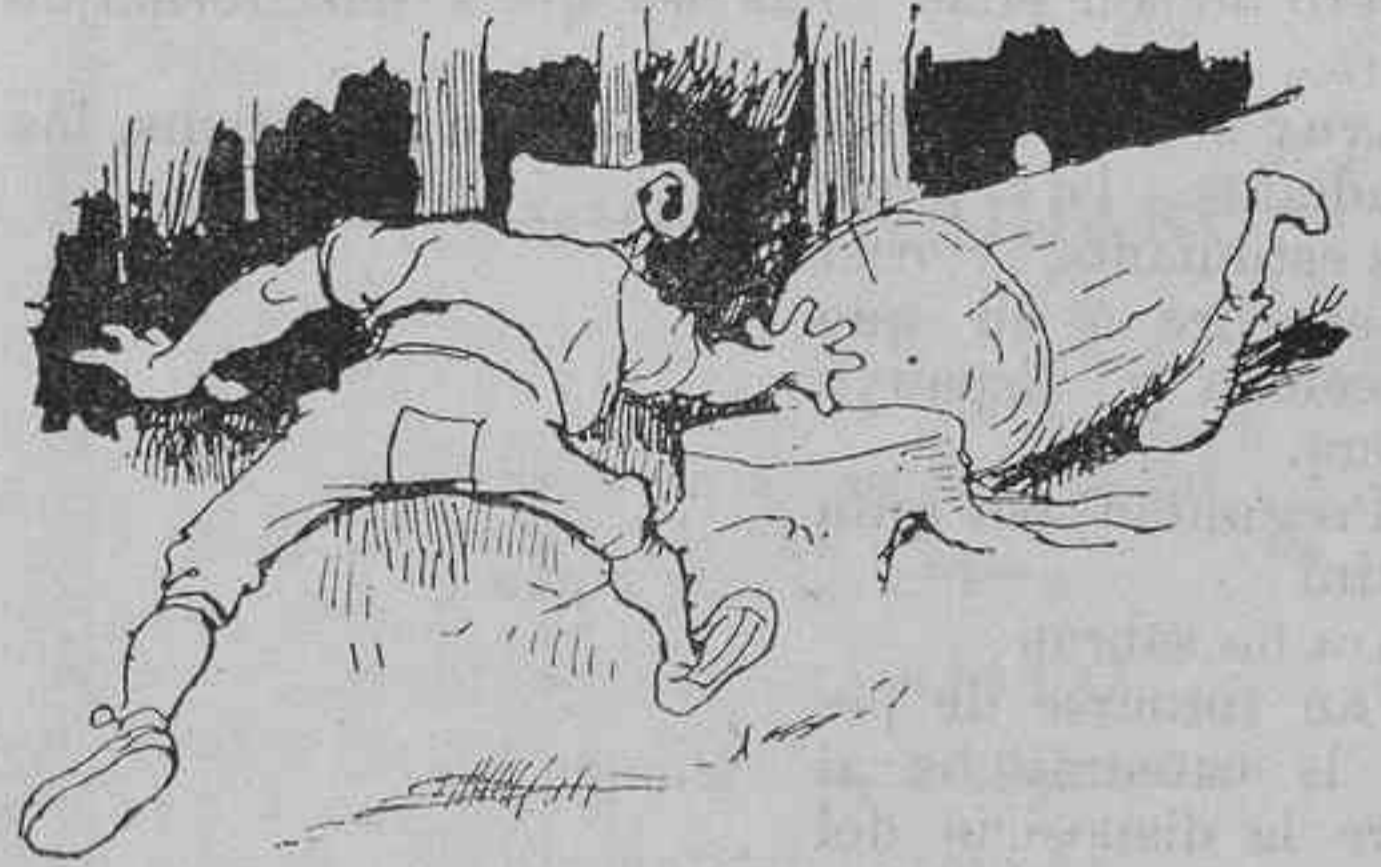
Y ¡pitxa d' aquí!...



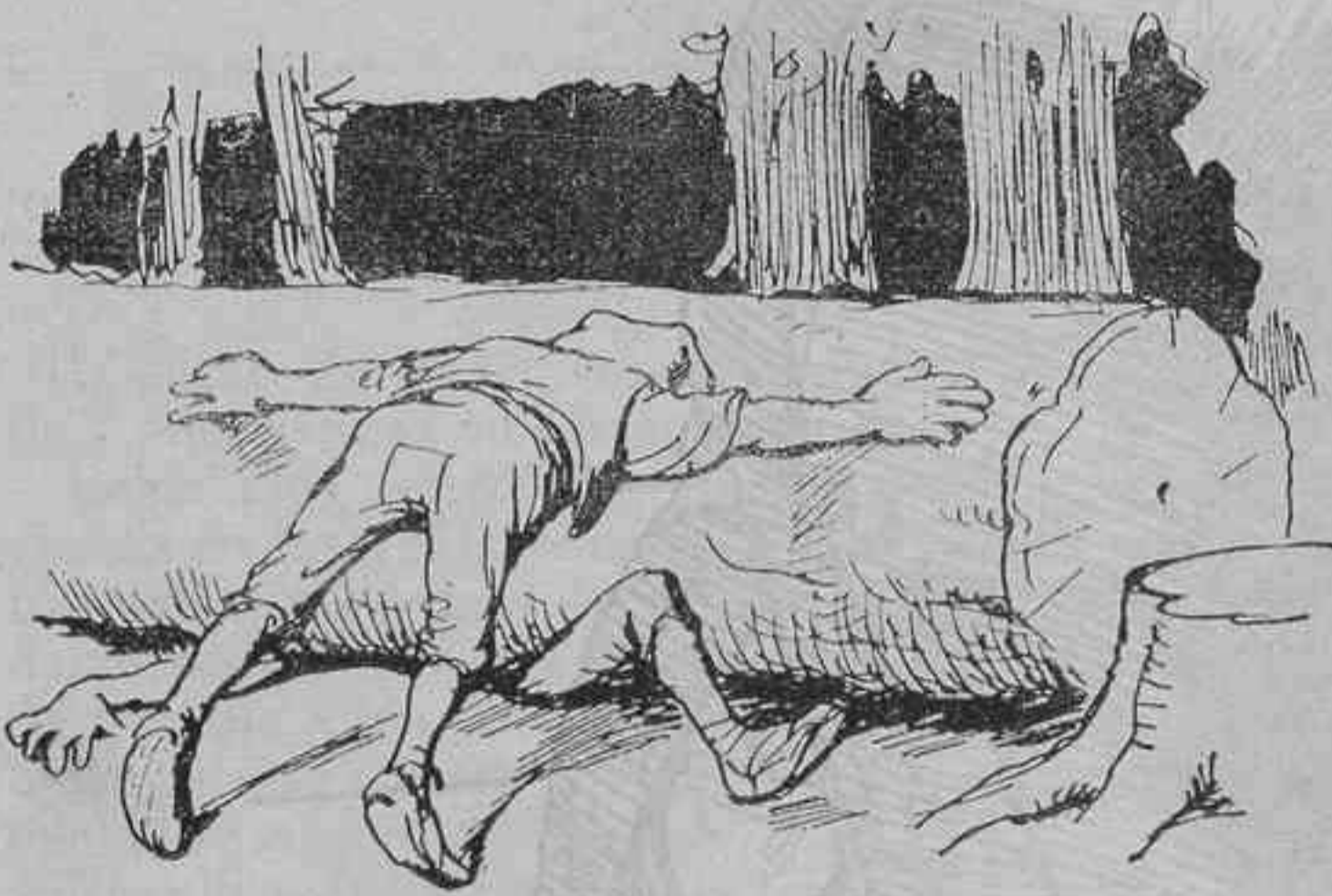
Y ¡estriba d' allí!...



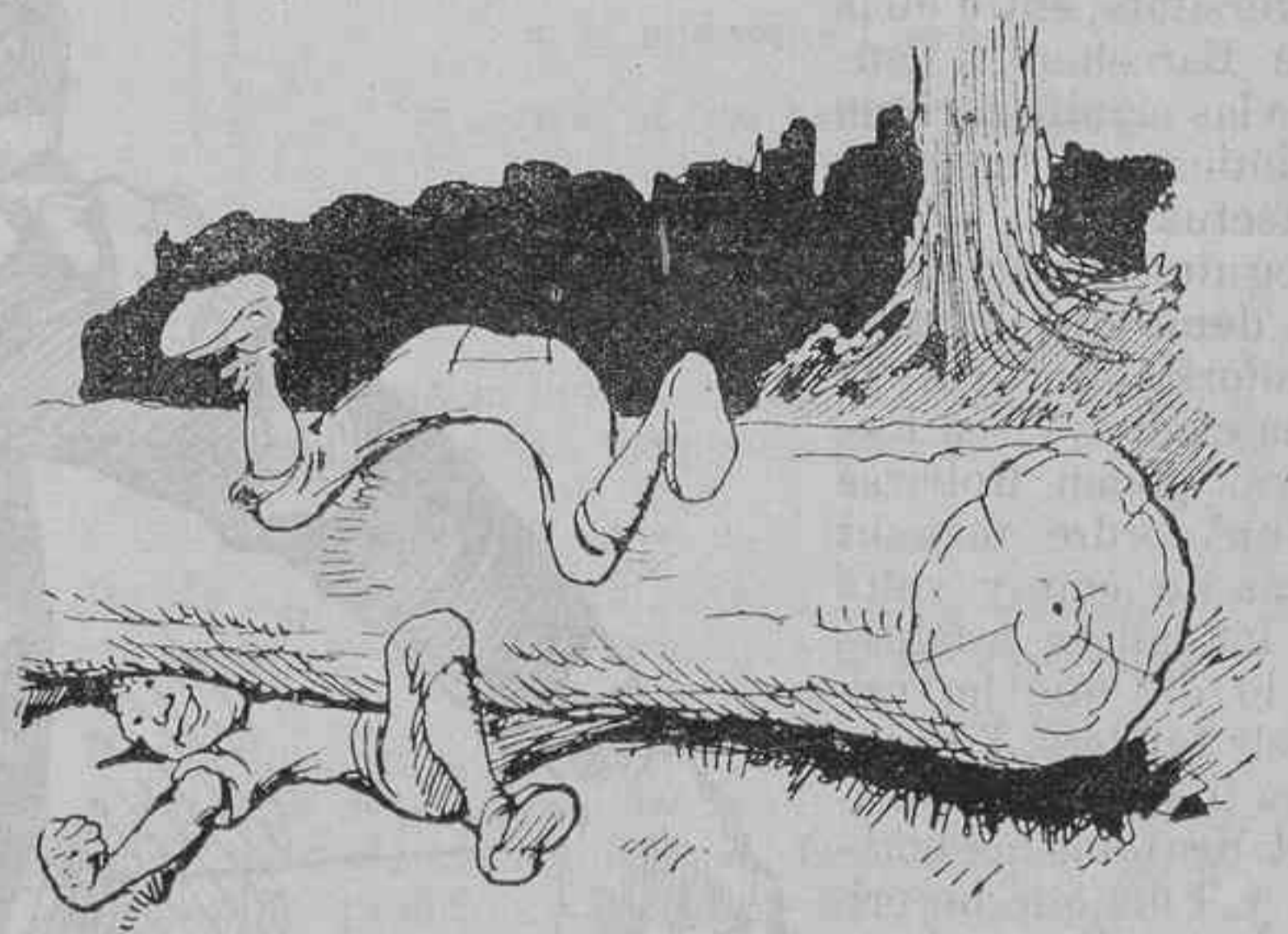
L' arbre cau y en Pere á sota d' ell.



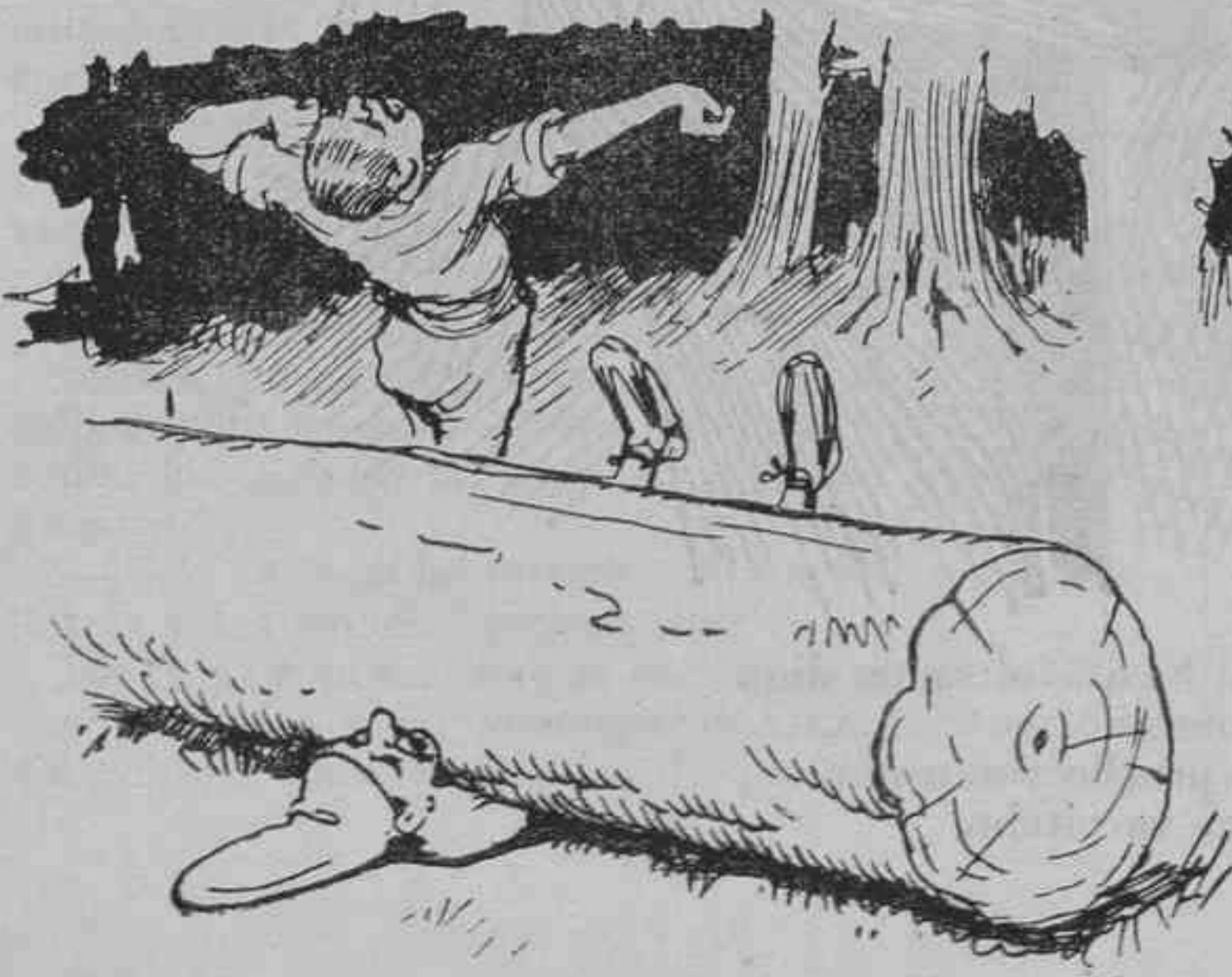
Sentint els seus crits en Joan corre á assistirlo.



Y fent rodolar l' arbre logra salvar á n' en Pere....



Pero á costas de sí mateix.



¿Qué fá en Pere? Dona gracias al cel...



Y se 'n va pensant: Deu m'ha salvat d' una y bona!

siasme patriòtic, expressat al crit de «¡Visca Espanya!» constitueix un verdader delict, penable á garrotadas pels carrers, ab lo tancament de las aulas á las Universitats, ab multas discrecionals á las empresas dels teatros, y ab cargas de caballería y altres estropicis quan lo cas se presenta, com lo pasat diumenje en lo Passeig de Gracia.

Aquest día m' ho deya un estudiant que cursa l' últim any de Dret:

—No hi trobat en lloch cap disposició legal que converteixi al patriota, pel mer fet de serho, en delinqüent. Cregui que al veure lo que passa, casi n' hi ha per tirá 'ls llibres de text al foch.

—No t' encaparris, y fes com jo—va dirli un seu company.

—¿Qué fá vosté?—vaig preguntarli mogut de curiositat.

—Procuro que no m' atrapin desprevingut pel carrer, ni pel teatro, ni pel lloch ahont pugui haverhi *jarana*, porque, ja vosté veu, un mal tanto aviat es rebut.

—Llavors vosté no 's mourá de casa seva.

—Fugi d' aquí: no faltaria mes. ¿Qué per ventura avuy día á casa s' hi está prou segur? Suposis que al pis de sobre ó al de sota, qu' en tots hi ha piano, 's posan á tocar lo pas doble de *Cádiz* ¿quí li diu que á l' hora menos pensada no 's presenti una partida de polissons repartint á tots los vehins un jaco de garrotadas? Res de quedarse á casa. Jo hi trobat un cau, un resguart, un verdader *refugium scholasticorum*, ahont no hi ha perill de que cap agent de l' autoritat, ni ab uniforme, ni sense uniforme vingui á incomodar-lo. Y no un cau solament, sino cinch, deu, cinquanta, en fí, tots los que vulgui. N' hi ha tants, que hi poden estar ben amples tots los estudiants de Barcelona. 'M refereixo á las timbas, als garitos, als locals infinits ahont s' estira l' orella al Sr. Jordi.

Vaig quedarme de pedra jo mateix, davant de aquesta revelació inesperada.

—¿Es á dir que mentres...

—Si, senyor—vá respondre'm l' estudiant menjantse'm la pregunta. Mentres als que cridan ¡Visca Espanya! se 'ls cassa com á gossos folls, sense que hi haja cap lley que ho autorisi; als que faltan descaradament á determinats articles del Códich Penal se 'ls deixa ben tranquils.

Y dirigintse al seu company, al qui, com he dit avants, está pròxim á acabar la carrera, li digué ab molt bona sombra:

—«*Prácticas legales á Espanya.*» Aquí tens un bon tema per la memoria 'l día que 't graduhis de doctor. Digas que per posarse al corrent de aquestes lleys tan raras no 's necessita per res tenir las Universitats obertas. Y sobre tot no 't descuidis de consignarhi 'l següent epissodi de qual autenticitat te responch, porque m' ha passat á mí. Lo día de la manifestació, pel carrer de Pelayo, un dels àngels del garrot, mes lleig que un juhéu de misteri m' atissá una garrotada, que si no soch amatent á fer un *quiebro*, 'm deslloma. Donchs bé, al día següent lo mateix individu, que acostuma á passejarse per l' acera del garito, al véurem'hi entrar 'm vá somriure ab molta amabilitat, y desde llavoras, cada día quan hi vaig, hasta 'm saluda.

**

Y... ¡Visca Espanya!

P. DEL O.

ENGRUNAS

I

Temps enrera 'm deya:—¿Antón, perquè haurás vingut al mon?
T' he conegut, t' he estimat...
y may mes m' ho he preguntat.

II

Era de bon matí; de blau y rosa
l' ampla volta 's vestía riallera,
y á sas galdas y llum, tota xamosa,
despertava 's la terra.

¡Oh espectacle grandíós! ¡Dolsa armonía
qu' amor mateix per son amor enveja
al contemplar somriure, al naixe el día,
l' ampla volta y la terra!

Ditxós lo cor qu' al despertar, m' aymada,
troba tranquila l' ànima y serena
y al confóndres en íntima abressada
se somriuhes y esperan.

III

Sols una cosa he trobat
que tinga en el mon poder:
la forsa de voluntat.

IV

Te va fer Deu, y tant va ferte hermosa
que Deu mateix en contemplarte gosa.

A. JUTÍÁ POUS.

L' ONADA CREIX

A pesar de l' activa persecució de la guardia civil, lo patriotisme espanyol continúa posantse en evidencia més y més cada día.

Per cert, que parlant de la part activa que la *benemérita* muntada está prenent en la repressió del entusiasme popular, un soci de la «Protectora dels animals» deya l' altre diumenje ab la major bona fé:

—Me sembla que la nostra Societat hauría de comensar á pendre cartas en l' assumpto.

—¿En quín sentit?

—En defensa dels infelissos caballs. Enhorabona que 'ls guardias, personas al fí y al cap manadas, compleixin las ordres que reben; pero ¿no es una cosa que verdaderament trenca 'l cor, veure 'ls papers ridículs que 'ls pobres animalóns, vulgas no vulgas, han de representar, Rambla amunt y Rambla avall?—

Afortunadament, si 'ls elements oficials, lligats per las trabas del deber, se colocan en una actitud, las masses independents, y especialment los apotecaris, n' observan un' altra.

Molts son ja 'ls farmacéutichs que, obehint al impuls del patriotisme, anuncian los seus productes, autenticament espanyols, en forma de protesta contra l' actitud dels Estats-Units.

Y que 'l públich no s' ha mostrat sórt als seus recláms, s' está manifestant per totas bandes.

Un senyor, que habitualment usava 'l cabell negre, ara repentinement se l' ha deixat tornar blanch.

—¿Y aixó?—li preguntan:—¿qué li ha passat, que s' ha envellit tant de cop y volta?

—Res: que 'm tenyía 'l cabell, y ara no me 'l tenyeixo.

—¿Que troba que aixís li va millor?

—No ho sé; pero com que 'm servía de l' aygua del doctor Ayer, y m' han dit que aquesta tintura es nort-americana...—

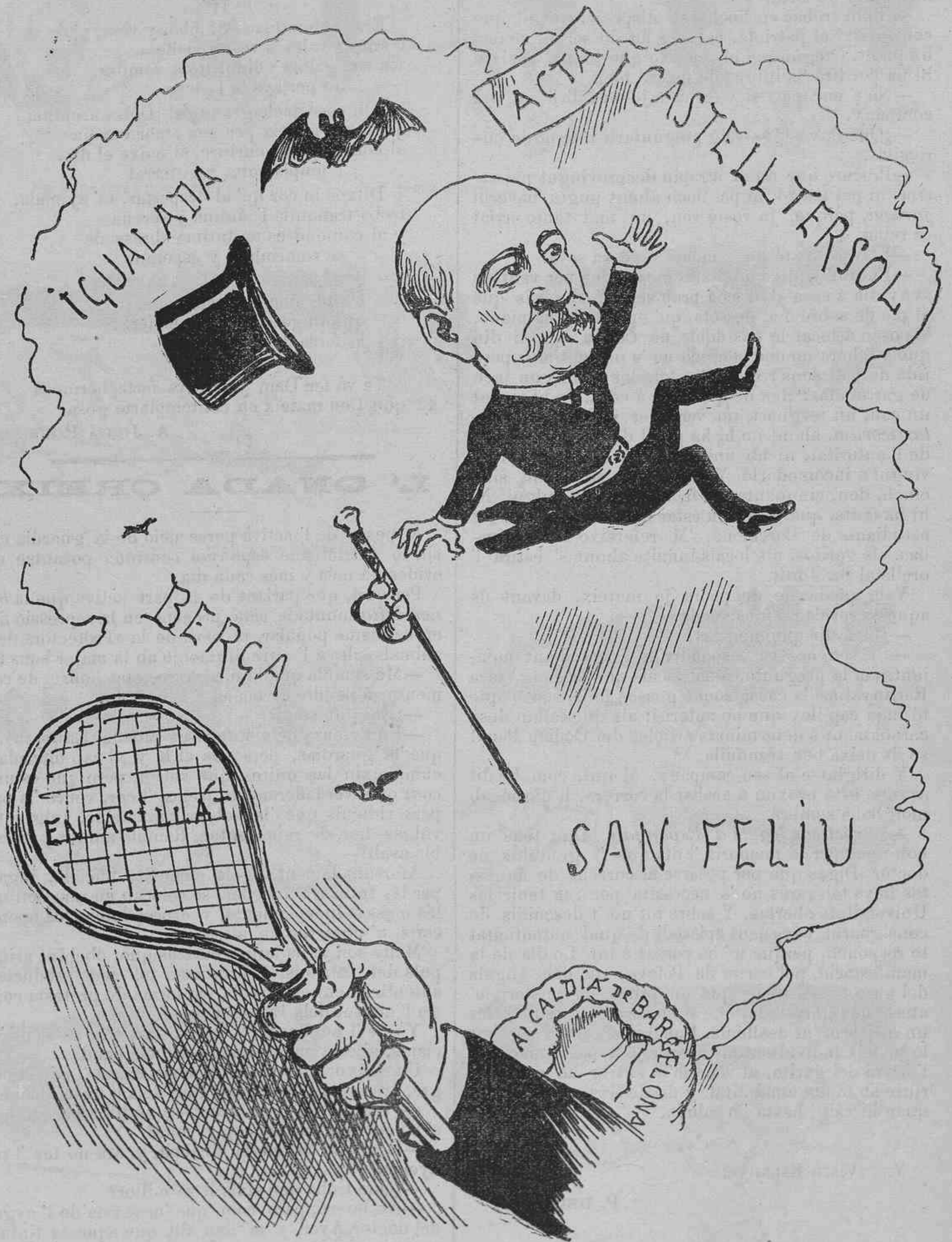
Lo mateix que un colleccionista de sellos, apassionat cultivador d' aquesta manía:

✱

—¡Té, té y té!—deya l' home girant nerviosament los fulls del album, y pessigant aquí y allá ab convulsions frenéticas:—¡fóra aquest, y aquest, y aquest!... ¡No 'n vull res d' aquesta gent!—
Y al dir aixó, anava arrancant sellos dels Estats-Units y tirantlos per terra.

Fins l' amor n' ha tocat las conseqüencias de la calaverada de 'n Sherman y companyia.
Un jove molt honrat, que festejava cinch mesos há ab una senyoreta estrangera, acaba d' escriure á la séva estimada una carta de despedida, que proba una vegada mes qu' entre l' amor á la dona y l' amor

D' ARCALDE A DIPUTAT



Mal siga pel Poble-Sech,
lo qu' ell desitja es sortirne....

¡Y si allá all Congrés ho fa
tan bé com á l' Arcaldía!....

á la patria encare hi ha qui's decideix pèl segon. D'ú aixís:

«Apreciable Fanny: La incalificable conducta dels senadors nort-americans fa impossibles los nostres amors. Jo soch espanyol, vosté es de Filadelfia; vosté es de la rassa dels que 'ns han insultat, jo soch paysá de 'n Weyler. La prudencia, 'l patriotisme y hasta 'l méu propi interés m' indican que las nostras relacions han de tenir fi. Si 'ns casessim ¿quí'm d'ú que á cada hora de dinar no 'ns tirariam los plats per la cara? Y si per casualitat tinguessim fills—com es molt probable—¿se fa vosté carrech de la difícil situació en que 's trobarían las pobras criaturas, sense sapiguer, á quina carta quedarse ni si han de dir viva naps ó viva cols?»

Repeteixo, donchs, qu' hem acabat. No obstant, vosté per ara no 's comprometi ab ningú, perque si 'ls Estats-Units tornan enderrera y 's posan á la rahó... encare potser ens entendriam altra vegada.»

Quan en un poble hi ha cors que senten aixó y plomas qu' escriuen aquestas cartas, hi ha 'l dret de dir ben alt y á la fas del món... pero procurant que 'ls guardias civils no ho sentin:

«¡Aun hay patria, Veremundo!»

No sé si será vritat; pero se m' ha explicat com cosa certa. Diu que hi ha un fabricant de paper qu' está confeccionant en gran escala uns fulls del tamanyo de mitja plana del *Brusi*, pintats ab los colors de la bandera nort-americana. Lo paper será d' una calitat especial y en cada full hi haurá un lleterero que dirá: *Para uso reservado*. Sembla que l' inventor abriga la convicció de ferhi un gran negoci.

Pero siguin aixó projectes serios y positius, siguin inventivas de bromistas desocupats, lo cert es que l' onada d' entusiasme é indignació creix y creix com més días passen, y que avuy ja no hi ha ningú que no respiri sentiments d' oberta hostilitat als yankées.

L' opinió popular es unánime.

Las minyonas de servey parlan de deixar l' escombra—ó si convé, sense deixarla—y anarsen als Estats-Units á repartir llenya.

Las criaturas, quan se volen mortificar entre ellas ó ferirse ab un mot d' aquells qu' entran per l' orella y 's clavan simultáneament al cervell y al ánima, se diuen *nort-americans*.

Las personas de natural pacífich, encare que patriotas, se 'n van cada día á la colecció de fieras del Parch, per veure si 'ls lleons se mantenen braus, fermes y forts y si están disposats á cumplir ab lo seu deber, com á lleons d' Espanya.

Fins en las classes més modestas de la societat se sent vibrar la mateixa corda.

Ahir en una taberna uns quants homes cridavan y 's disputavan, ab visible falta de descortesía.

—¡Tú ets aixó!—deya un, proferint un disbarat.

—¡Tú ets alló!—replicava un altre.

—¡Mal home!

—¡Canalla!...

—¿Voléu fer lo favor de callar ó d' enrahonar ab més modos?—va exclamar de sopte un obrer, interposants'hi:—¡Sembléu talment una colla de senadors dels Estats-Units!

A. MARCH.

PSÍQUICA

A mida que 'ls anys em passen
¡cóm va endurintse mon cor!
Ni 'ls disgustos el deturan,
ni logra ablanirlo 'l plor,
ni l' esperansa l' excita
ni pot umplirlo l' amor.

FOLLET.

REMEY RADICAL

Tan radical, que no se si 'l malalt hi deixarà 'ls ossos.

Suposo que ja 'n deuen estar enterats.

Lo govern, en vista de qu' en algunas Universitats s' hi havia armat una mica de barullo ab ocasió del «plet dels Estats-Units,» no ha trobat altra manera de calmar la efervescencia que agafar la ploma y publicar una disposició dihent:

«Quedan tancadas las Universitats.»

Y 'l que tingui mals-de-cap, que se 'ls passi, y 'l que vulgui estudiar, que fassi 'l favor d' esperar-se.

No sé fins á quin punt está en las atribucions del govern aixó de tancar Universitats á cada dos per tres; un día perque hi ha un rector que no serveix per l' ofici, un altre perque la juventut manifesta 'l seu natural entusiasme, ó perque las autoritats están de mal humor, ó perque 'l ministre no sab en qué entretenir-se!...

Pero prescindint d' aixó, no pot negarse que 'l procediment gubernamental es d' una eficacia encantadora.

Remey de dentista. Lo caixal te fa mal. ¿Vols qué no te 'n fassi? Arrenquémlo.

A l' Universitat hi ha una mica de gresca.... ¿Volen que no n' hi haji? Tanquémlo.

Si 'l públich se conforma ab aquest método curatiu, ¡Déu sab las conseqüencias que la novetat pot arribar á portarnos!

Perque, naturalment, veyent que la cosa va bé, lo govern no deixarà d' aplicar lo sistema á totas las necessitats de la vida pública.

L' ampliació del aforisme: *Mort lo gos, morta la rabia* será 'l remey suprem, l' únich remey que figurará en las receptas del respectable cos médech ministerial.

Per exemple:

Un gobernador observa qu' en la seva jurisdicció hi ha molts robes de pisos y de rellotjes.

¿Cóm evitarho?

Ab molta facilitat: publicant un bando que digui poch mes ó menos:

«Art. 1.^{er} Queda prohibit portar rellotje.

»Art. 2.^{on} Queda igualment prohibit deixar el »pis sol.»

Un arcalde s' esgarrija al veure la espantosa freqüencia ab que 'ls cotxes atropellan als transeunts, donant feyna contínua als hospitals y casas de socorro.

Vinga la sagrada fórmula:

«Tenint en compte... etc., etc... y resolt á... etcétera, etc.:

»Desde avuy la gent no anirá may pel carrer, y »aixís los cotxes no podran atropellarla.

»Las personas que per carambola se vejin en la »precisió de surtir de casa, ho farán en carruatje.»

¿S' averigua que alguns forners donan el pa curt de pes?

Aviat estará arreglat.

«Quedan tancats tots els forns.»

¿Hi ha qui's queixa de que en los teatros alguns senyors fuman?

Remey desseguida:

«S' ordena la clausura de tots los teatros.»

Tot aixó no té sino una contra.

La nació pot arribar á adonarse de que governar d' aquesta manera no es governar, y es possible que posada á tirar cálculs, un día fassi 'l següent:

—Si 'l govern que tinch no 'm serveix y 'm costa car y m' empipa de mala manera ¿qué 'm toca fer per tréuremel de sobre?

CONTRA LA SEQUEDAT

Manifestació dels venedors de paraguas, xubasqueros y sabatas de goma.



-¡Aygua, senyor, que de ví ja 'n fan!

Aplicarli la seva mateixa recepta:
«Queda suprimit el govern.»

MA'CIAS BONAFÉ.

UN CONSELL

Lo govern ha contestat
à l' oferta que va fer
lo noble senyor Jover,
y jo crech que, la vritat
las condicions que ha imposat
de que posi capellans
als barcos, demostra 'ls sants
sentiments y 'ls purs fervors
que senten dintre sos cors
de los mes complerts cristians.

Ja es hora, si, que 'l govern
miri que 'ls pobres soldats
morin ben nets de pecats
y ab lo perdó de l' Etern;
al menys que 'l foch del Infern
no signi 'l premi adquirít
pel qui lluytant pit à pit
quan sent al cos lo cop sech
de la bala algún renech
llensa sens pensá 'l ferit.

Y ja que agafa 'l camí
de católich fervorós
lo govern tan relligiós
y tan bó, que 'm creguí á mí:
si un bon consell vol seguí,
envihi á cada soldat
un capellá que al combat
me l' acompanyi ab l' anhel
de que si mor' vagi al Cel
confessat y combregat.

Aixís al menos farán
que 'ls pares que tenen fills
de Cuba entre 'ls grans perills,
si moren allá lluytant,
quedin conformats, contant
que de 'ls capellans per obra
als valents lo Cel se 'ls obra
y nosaltres, de passada
podré m fer una bugada
de tant capellá que 'ns sobra.

F. TIANA.

LLIBRES

ACONTECIMIENTOS LITERARIOS. — *Impresiones y notas bibliográficas.* — 1895 — per MELCHOR DE PALAU. — Es singular y digne de notarse que Catalunya es la regió d' Espanya que ha donat més crítichs á la literatura nacional. Melchor de Palau que á sas condicions de home de ciencia y de lletres reuneix las de poeta y escriptor atildadíssim, ve publicant una serie de volúms contenint sas personals impresions sobre 'ls principals aconteixements de cada anyada. Ab sos estudis escrits á conciencia y sense preveccions d' escola ni de parcialitat, demostra 'l Sr. Palau una cultura refinada, coneixements crítichs molt ben cimentats y una inclinació á la puresa y al bon gust que no están renyits ab las tendencias literarias mes modernas y adelantadas.

Lo volúm corresponent al any 95 s' ocupa, entre otras produccions de las obras de Perez Galdós *Los condenados y su prólogo, Torquemada y Voluntad*; de la novela *Peñas arriba* de Pereda; dels dramas *Miel de la Alcarria* de 'n Feliu y Codina, *Mancha que limpia* d' Echegaray, *Juan José* de Dicenta y del ensaig del drama *manqué Juan León* d' Eusebi Blasco, estudi rich en observacions molt sabrosas; retrata de ma mestre las personalitats literarias de 'n Pittarra y del Ixart; dedica recorts molt oportuns al saineter valenciá Eduardo Escalante y al novelista D. Francisco Navarro Villoslada, morts al igual que 'ls dos precedents en lo decurs del any: fa un estudi del poeta modernista Meragall y un garbós perfil de 'n Morera y Galicia; dona á coneixer á un poeta jove (D. Manuel de Sandoval) autor de *Prometeo*; 'ns acompanya á una interessant vetllada íntima

donada en la casa de Nuñez de Arce; discreteja sobre 'ls principals discursos académichs llegits durant l' anyada; dedica un oportú recort als poetas asturiáns Teodoro Cuesta y Juan María Acebal, últims cultivadors del bable, y completa 'l volúm ab composicions inéditas de 'n Frederich Balart, Magi Morera, Manuel Reina, Santiago Argüello, Manuel de Sandoval y Antoni Gomez Restrepo, y ab dos apéndicis, fent menció l' un de las publicacions extrangeras referents á literatura espanyola y l' altre á las fetxas y obras notables de 1895.

Los *Acontecimientos literarios* de 1895, donan una idea perfecta del moviment literari d' Espanya, se llegeixen ab verdader gust y 's fan dignes de ser conservats com un recort acrisolat de nostra vida intelectual jutjada desapassionadament y ab un exquisit bon gust.

ALTRAS PRODUCCIONS REBUDAS. — *Cuentos del otro jueves* — Narracions interessants, escritas per Carlos Ossorio y Gallardo é ilustradas per J. Xaudaró.

∴ *Biografias republicanas: Ernesto Bark* per Francisco Macein.

∴ *Lo que pasa en Cuba: carta abierta* al Sr. D. Andrés S. Garrido, per D. Leandro Gonzalez Alcorta.

∴ *Lo timbal del Bruch*, drama en quatre actes y en vers de 'n Frederich Soler. — *Otello, il moro di Valenzia*, parodia en un atto, in versi é musica di Abelardo Coma. — Las dos produccions han sigut publicadas per l' empresa del Teatro regional.

RATA SABIA.

A L' AMICH EGO SUM

Allá hont se trobi.

Després de dugas senmanas
de no havé anat al café
de l' Alhambra, vaig anarhi
l' últim diumenge un moment.
Al voltant de nostra taula
hi havia la colla en pes
(ben mirat, com tú no hi eras
lo pes no 'l feyan complert)
y al notar la teva ausencia
—Y donchs, l' Ego Sum, hon es?—
vaig preguntar desseguida
ab interés verdader.—
—Ha anat á fora á pendre ayres:
com está convalescent!...—
me contesta un de la *peña*.
—¿En quin lloch?— Oh, no ho sabém.—
Y aqui están 'ls meus apuros
puig si jo sabia hont ets
agafat per una orella
ó estirante pels cabells
te tornava á Barcelona
sense perdre un sol moment.
¡A pendre ayres! Noy tú ets ximple,
ó si acás no ho ets ben bé,
prou se 't fá s nse pensarho
un ull de poll al cervell!
¡A pendre ayres! Créume, Sum,
no agafis ni prenguis r's.
Si per agafá una gástrica
vas está malalt un mes,
petser per haver *pres* ayres
ara hi deixarás la pell!

JAPET DE L' ORGA.

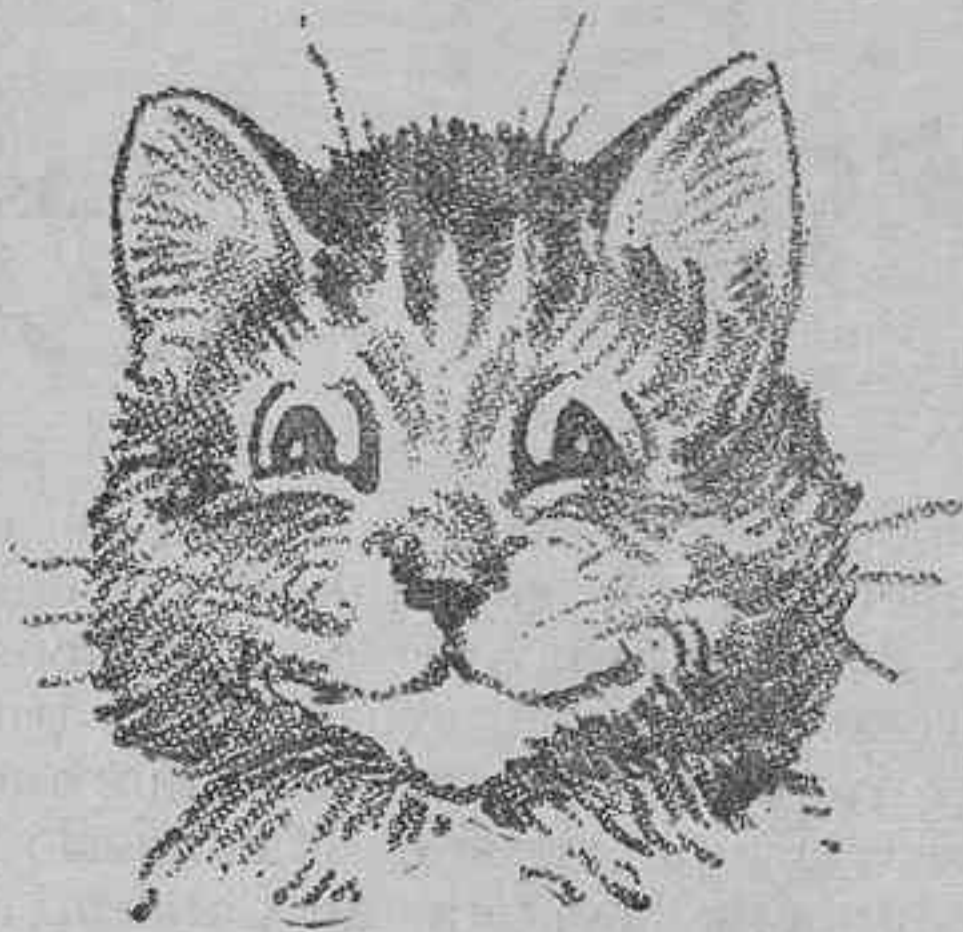


LIRICH

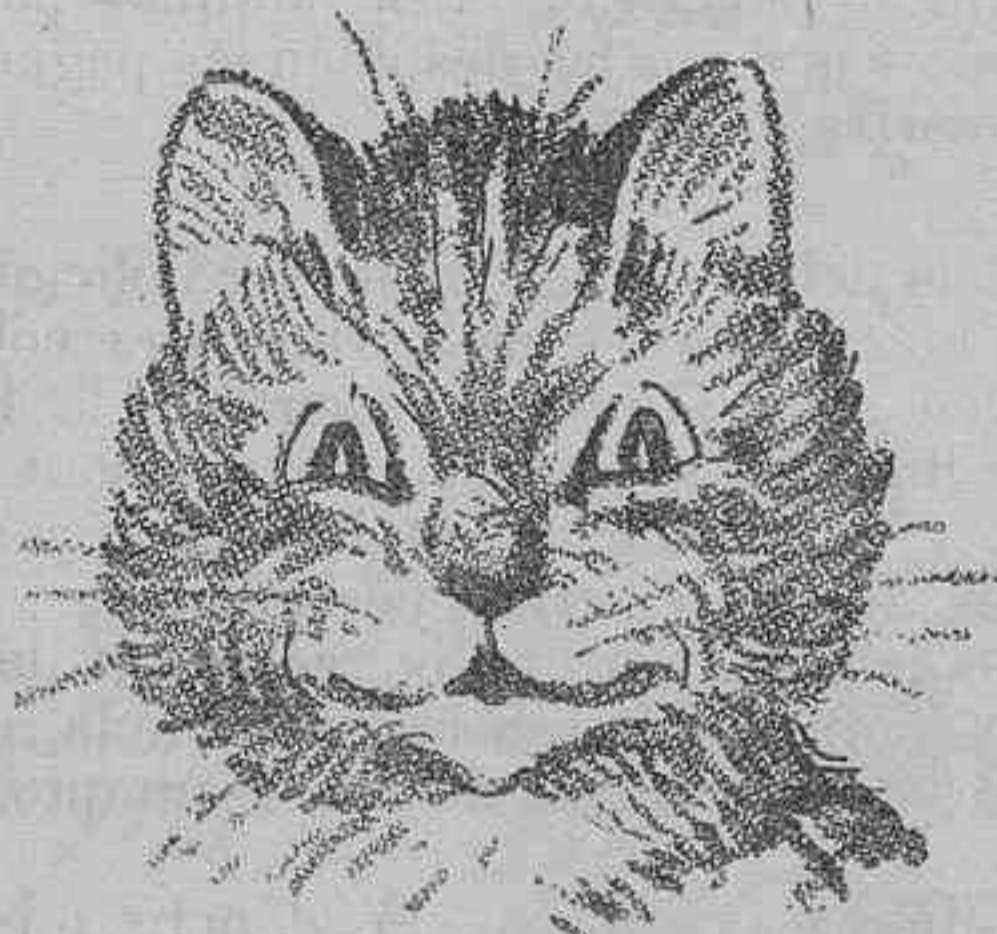
Los concerts organissats pel mestre Nicolau resultan una gran solemnitat artística. May fins ara s' havia servit al

LO GAT ENAMORAT

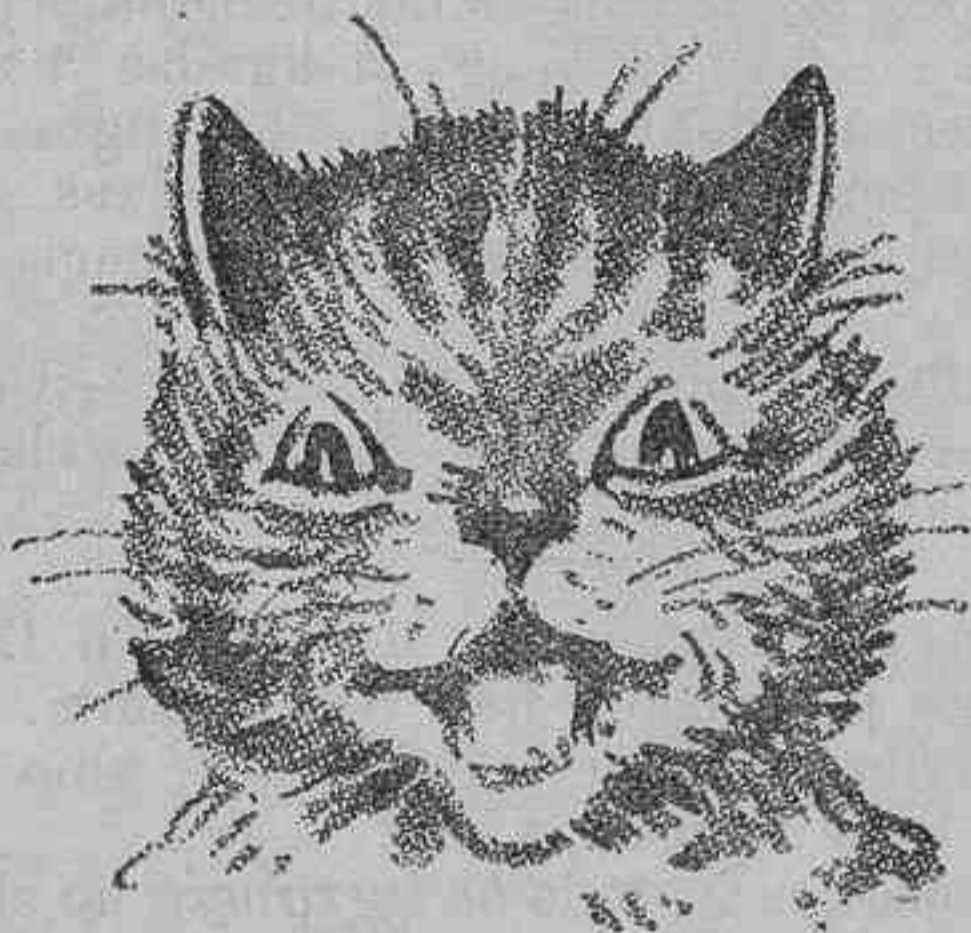
(Monòlech)



—¡Quina gata mes mona!...



—Veyám si fentli una postureta ...



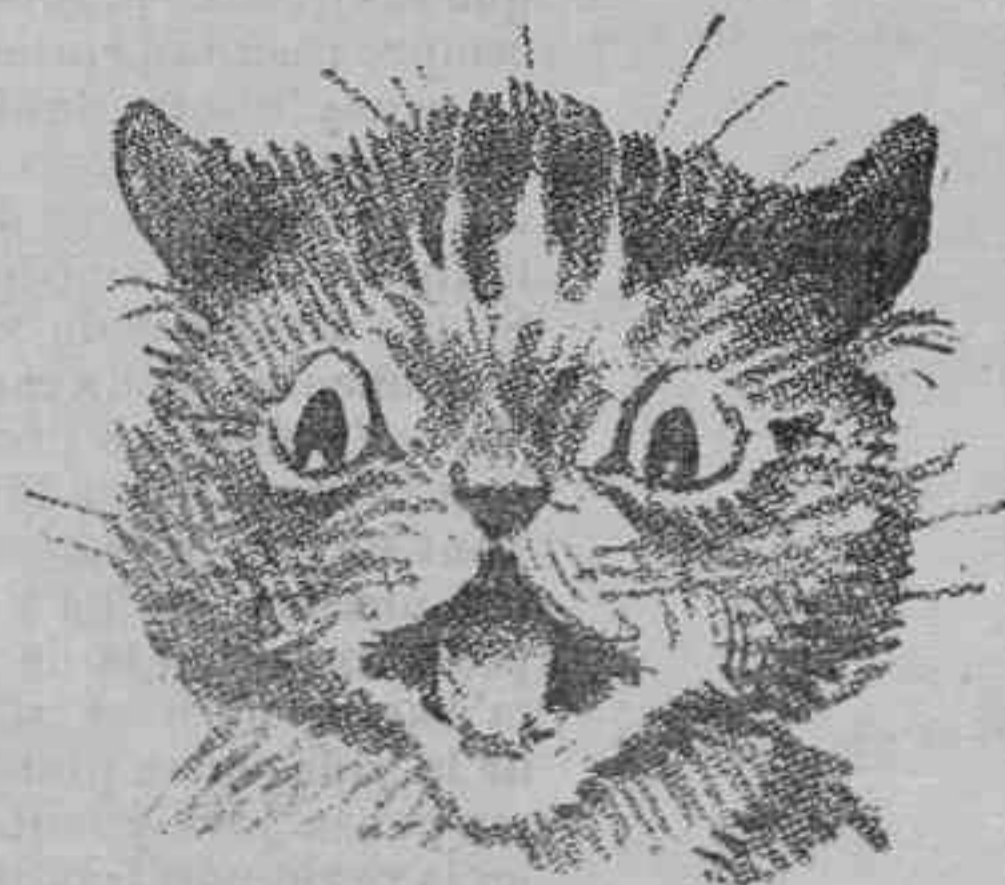
—¡Crech que ja m' ha mirat de cert modo!...



—S' alsa.... ¡Y vé cap aquí!...



—¡Vaya si vé!...



—¡Malviatje!... ¡Se 'n va ab un altre gat!...

públich de Barcelona un ápat musical tan sustanciós, tan ben condimentat y presentat de una manera tan exquisida.

Decididament, l' *Anell del Nibelung*, á jutjar pels fragments executats en los dos primers concerts resulta una obra mestra, tal vegada la mes genial de las que va escriure Wagner en l' apogeo del seu entusiasme artístich.

¡Quánta potencia creadora y quánta riquesa de inspiració!

Wagner ab las notas del pentágrama pinta com millor no fora capás de ferho 'l pintor dotat de la mes poderosa fantasia. La naturalesa ab tots sos esplenders, los deus de la mitología germánica ab tota sa grandesa, los sentiments mes fondos del cor ab tota la seva intensitat prenen calor, relleu y expressió, impresionant fundament l' esperit del que 's fixa en aquell pasmós conjunt de maravellas.

Figuravan en lo programa dels dos concerts primers las pessas culminants de l' *Or del Rhin* y de las *Valkirias*. No hi ha paraulas per ponderar l' efecte que produheix l' *escena de las Ondinas*, ab sa riquesa de colorit y sa inspiració poética. Lo *Cant del Amor y del Or* es una página magistral y l' *entrada dels deus en la Valhalla* un modelo de grandesa.

Lo *preludi y la escena primera* de las *Valkirias* forma un diálech legendari, que ofereix tota la intensitat de la expressió musical mes justa y acertada. Lo *Cant de la primavera* está impregnat de mágica frescura, y l' *duo final del acte primer* es la sublimació mes estupenda de la passió amorosa.

La fogosa *cabalgata* de las *Valkirias* y 'l dols y misteriós *encantament del foch* sorprenen y admiran, atrauen y avassallan.

Naturalment que aquesta música que no té res de vulgar, tan rica en melodias apropiadíssimas á las diversas situacions de l' obra y tan opulenta en harmonias fastuosas, no es la mes propia per seduhir al vulgo. Pero 'l número dels filarmónichs capassos de apreciarla aumenta cada día, y bona proba de lo que afirmém, es l' éxit extraordinari, entussiasta que han tingut los concerts donats fins ara, prelude del que obtindrán, sens dupte, 'ls successius.

Hi havia moments en que 'l nostre *Teatro Líric* semblava una sucursal del Teatro de Bayreuth. A Wagner ja no se 'l discuteix: s' imposa.

Al magnífich resultat dels concerts contribuheixen los executants, Mlle. Blanc, Srtas. Ferrer y Daehs, y MM. Cazeneuve y Vieuille, tots los quals cantan á conciencia, cenyintse estrictament al género wagneriá, prescindint en absolut de aquellas requincallas de mal gust ab que en l' ópera italiana tractan de guanyarse 'ls aplausos del públich viciat, á expensas de la bona y adequada interpretació. Tots ells posseheixen medis vocals molt apreciabls units á un gran respecte á l' obra del mestre.

Hi contribuheix també l' orquesta que ha fet progressos colossals. ¡Quin ajust, quina pastositat de sonidos, quina identificació ab la música wagneriana!... May los nostres músichs havían arribat á un domini tan perfecte del seu art.

Y l' aplauso mes calurós lo mereix el mestre Nicolau, que á sas moltas y fructuosas iniciativas en pro del desarrollo de la cultura artística de Barcelona, deu afegirhi aquesta última, tal vegada la mes trascendental de totas. Ell ha tingut l' idea y ell l' ha realisada, vencent dificultats insuperables y posant la seva pericia de director á una altura per tots conceptes envejable. Per donar color y ajust á la música de Wagner no necessita brassejar ni fer contorsions extraordinarias. L' esfors está vensut á forsa de pacients ensaigs, fills de un estudi conciensut, y qui domina no sols la música que té al davant, sino á la massa encarregada d' executarla, no necessita fingir extremituts davant del públich, per altra part enterament renyidas ab son carácter serio y ab sa laudable sinceritat artística.

EN LOS DEMÉS TEATROS

A *Romea* lo primer actor Sr. Borrás ha recitat en forma de monòlech la poesia de 'n Guimerá: *Mort de 'n Jaume de Urgell*.

* * Per no havernos sigut possible assistir dimars al estreno de la pessa *Ambo* del Sr. Campderrós, ens veyém privats de donarne compte. No obstant hem vist en algún periódich que ha tingut un éxit satisfactori.

* * Continuan al *Tivoli* las representacions infantils, posantse ab preferencia las obras en que hi surten soldats, com *El húsar*, *El cabo primero*, *El chaleco blanco*, etc.

Un concurrent, al veure aquells soldats minúsculs, digué: —No 'm creya que aquí al *Tivoli* haguessin adelantat tant la quinta. Y no será extrany que 'l govern espanyol, quan s' acabin els joves se posi á quintar criaturas.

* * A *Novedats* la mágia *Urganda* 's presenta de uns quants días ensá exhornada ab una espléndida apoteóssis.

* * Res de nou al *Eldorado*.—Y al *Teatro Gran-via*, á part de la funció patriótica desenlassada ab una multa de 500 pessetas al empresari, de que fém mérit en altre lloch del present número, no hi ha hagut mes novetat que 'l debut ab *Salón Eslava* del actor cómich D. Vicens Roig, que va ser molt del agrado de la concurrencia.

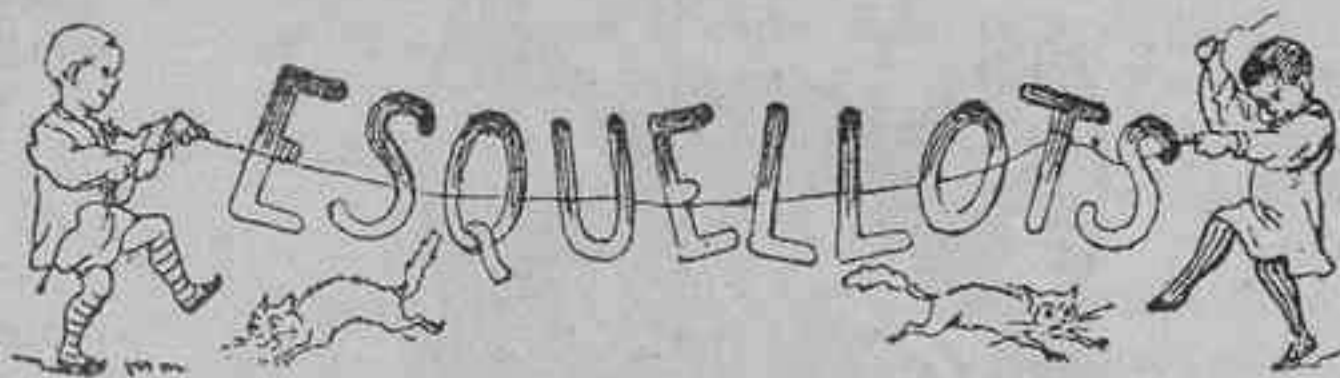
N. N. N.

A UNA EX-VEHINA

M' han assegurat, simpática qu' ets romántica y mitj ética, que cultivas la poética y assessinas la gramática, que ab mil frases metafóricas mostras ta instrucció vastíssima, y... ¡qu' estás fent la santíssima á qui no está per retóricas! ¿Vols adquirir una cédula de poetisa? No tens lógica: la poesia es arqueológica y fá patir de la médula. Creu, busca cosa més práctica: lluny las creacions etéreas, res més de ilusions aéreas, creume á mí, muda de táctica. Deixa punt en blanch la récula dels consonants, las sinéressis, accents, cessuras, y diéressis: lo que á tú 't convé es la fécula! Sent com ets bona y pacífica y platónica y anémica, deixa la parla académica, deixa la ceba científica; deixa de ser tan enfática, puig ta llengua babilónica es sempre tan macarrónica que á tots te fan antipática. Deixa las ánsias mortíferas de produhir obras poéticas: las sopas son menys estéticas, pro de pas més salutíferas. Cuida ta complexió orgánica, llensa ta ploma diabólica, per comtes de la bucólica dedicat á la botánica. Estripa en deu mil partícultas poesias enigmáticas, que las glorias problemáticas sempre resultan ridiculas. La musa 't bufa, desdénjala, las quartillas esboçinalas, ó sinó, á un altre us desénjala; la lira ventla ó empényala. Sé que dirás—es de rúbrica dar concells, moda raquícal! — ¡Bé te 'ls dono ab prou política sent la meva musa lúbrica! Tant de bó, vehina seráfica que una má, amiga y benévola pro ferma, com la de Escévola, m' hagués mostrat la part gráfica de la vida, quan platónica ma pensa jove y fantástica, en la regió parafrástica va polsar la lira armónica. ¡No perdria ara la brújula ab eixa poesia erótica,

que va resultant narcótica ab tanta paraula esdrújula!

A. LLIMONER.



En alguns periódichs ha vist la llum un comunicat suscrit per D. Francisco Molíns, que després de 45 anys de desempenyar cárrechs públichs, sense nota desfavorable en lo seu expedient, se troba avuy al carrer, privat de cobrar deu anualitats que acredita com á secretari que sigué de la comissió liquidadora de la Junta de carreteras de Catalunya.

La comissió liquidadora, després de deu anys de no pagarli un céntim vá despedirlo «peor que á las criadas—diu ab molta rahó 'l Sr. Molíns—porque á estas cuando sus amos las despiden les pagan en el acto sus salarios.

* * *

La situació del interessat ha de ser deliciosa.

Trobant tancadas totas las portas pera cobrar lo que se li deu, apelá al recurs de sortir á la Rambla á demanar limosna, ab un cartell expressant la seva necessitat, y 'ls municipals van impedirli, y á l' Arcaldía varen negarli 'l permís per mendicar.

Acudí als tribunals ordinaris reclamant los seus atrassos, y 'ls tribunals van inhibirse de la reclamació al veure que 's tractava de un assumpto administratiu.

Lo Sr. Molíns pregunta:—¿Y donchs que tinch que fer? ¿quín recurs me queda?

* * *

Impossiblé sembla que las quatre Diputacions catalanas que son las que venen obligadas á atendre las justas reclamacions de un empleat digne, no tinguin orelles per escoltar las sevas queixas, ni ulls per veure las sevas necessitats, ni conciencia per remediarylas.

Es molt trist que aixís com se sol dir:—¡Cosas d' Espanya!—en lo present cas s' haja d' exclamar:— ¡Cosas de Catalunya!

M' explico perfectament la flemma de 'n Cánovas davant de las pretensions dels Estats Units.

D. Antón obra no com á governant, sino com á Académich de la llengua, y diu:

—Ben pensat, aixó de la *beligerancia* no significa res. *Beligerancia* es una paraula que no expressa cap idea, y la proba es que ni tan sols figura en lo Diccioniari de la llengua. Per lo tant Espanya, pot dormir tranquila.

Un eco de Cuba, que recullo en *El Pueblo*, valent periódich de la Habana:

«Fa pochos días, quan desembarcavan aquí 'ls últims reforsos de la Península, una negra, venedora de dolsos, que 's trobava en lo Tinglado, exclamá al veure passar la tropa:

—Jesú! qué de gente que viene de España!

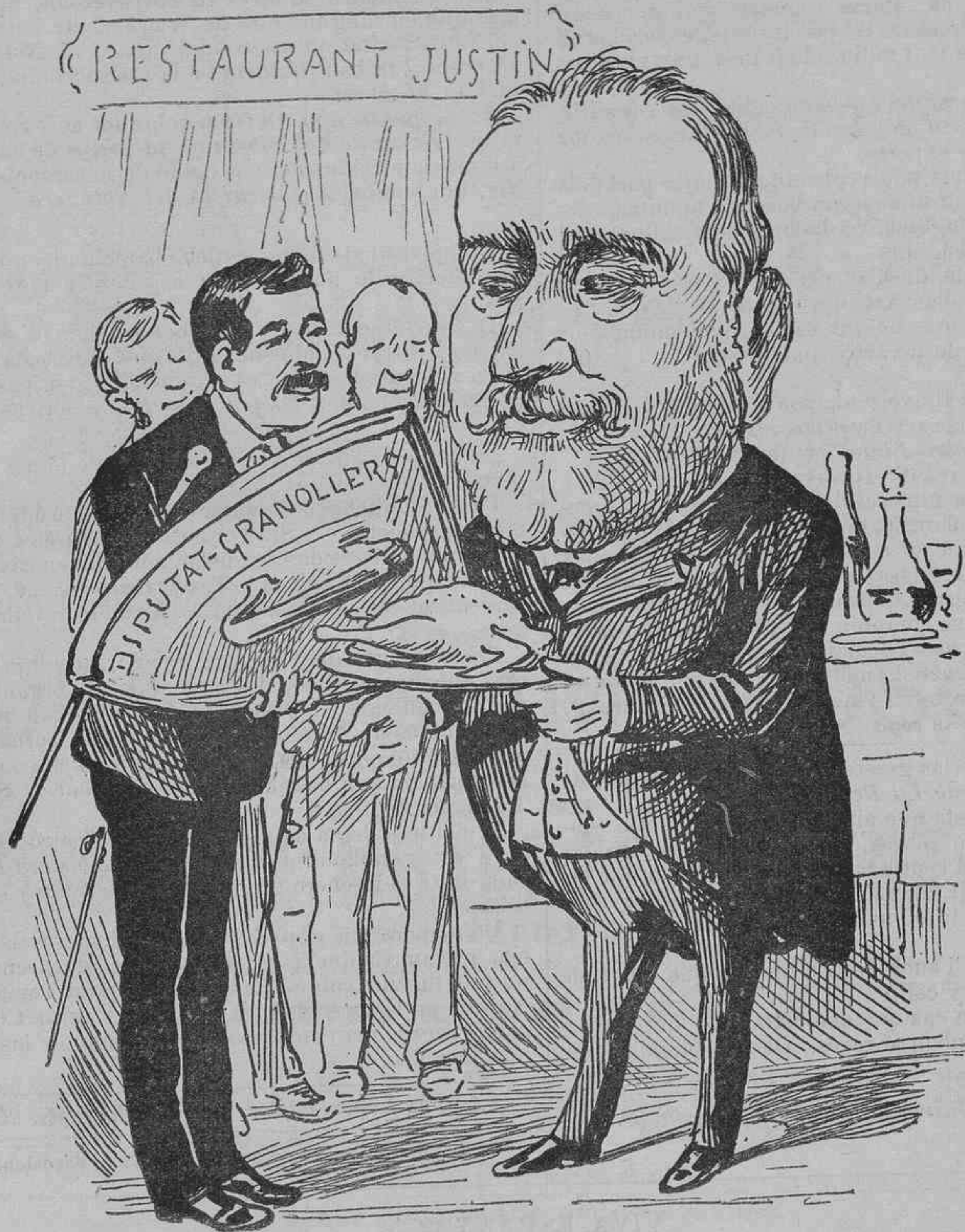
Un soldat tot passant li contestá:

—Y mi madre que se ha quedao pariendo!

No fá encare un any que vá ser construida la claveguera colectora del carrer del Dormitori de Sant Francesch y ja 's troba en tañ mal estat, que s' está procedint á una inspecció per reparar los desperfectes que s' han observat en ella.

Tot lo del Ajuntament té un ayre de familia que

EN VIGILIAS D' ELECCIONS



—Salve, ilustre Pantorrillas.
—¿Qué? ¿Qué 'm veniu á portar?

—Una gran planxa.... honorífica.
—Y qué més—Y un esmorzar.

no pot desmentirse: tot se sembla desde las clavegueras á la Hisenda: tot s' está *desmoronant*.

Es molt simpática l' idea que han tingut alguns poetas de la última generació de formar una corona poética y oferirla á Mossén Jascinto Verdaguer, en proba de la estimació intima y sentida que li professan.

Pero crech que al mateix temps sería necessari fer alguna cosa mes.

L' insigne autor de *Flors del Calvari* 's troba privat fá temps del recurs de dir missa. Podria donchs instituirse una associació ó confraria ab lo titul de *Protectors de la missa de Mossen Cinto*, ab l' idea de invertir lo valor diari de una missa en l' adquisició de obras degudas á la seva ploma, las quals podrian ser repartidas, de moment, á tots los estudis de Catalunya.

D' aquesta manera 'ls amants de la poesia tot honrant al poeta, 'l compensarian delicadament de la pérdida material que se li ha irrogat al privarlo d' exercir son religiós ministeri.

Ja que no 'l deixan celebrar com á sacerdot, celebraria com á poeta, y la propagació de las lletres catalanas, y l' autor de unas obras tan admirables y 'ls fomentadors de una obra tan bona, tots podrian donarse per satisfets.

Per lo tant, qui vulgui patrocinar aquesta idea senzilla y patriótica conti ab nosaltres.

Ahir al vespre degué inaugurarse l' exposició de bocetos y apuntes que 'ls socis del *Círcul Artístich* han organiat en lo Saló Parés.

Vaig visitar lo local lo dimecres, vigilia de la inauguració y no puch menos de anticipar que l' efecte que produheix es extraordinari. Figura un gran ta-

ller decorat ab objectes artístichs, tots ells autèntichs extrets de las millors coleccions particulars qu' existeixen á Barcelona. Raras vegadas se reuneix un conjunt tan interessant de preciositats, colocadas ab un bon gust que fá 'l millor elogi dels organiadors de la exhibició.

En quant á la riquesa dels objectes que constituheixen la decoració no baixa de 80 mil duros, segons càlculs de pèrits experts.

Dintre de aquest taller colectiu, la major part dels artistes del *Círcul* hi exposan bocetos, apuntes, esbossos, obras lleugeras, verdaderas lleminaduras pel paladar dels inteligents.

No deixarán de desfilars pel Saló Parés tots los amants de las Bellas Arts que conta Barcelona. L' entrada al Saló, que de nit estarà espléndidament illuminat, costa desde avuy una pesseta.

Lo Sr. Suarez Bravo, redactor musical del *Brusi* ha escrit un article plé de *peros* respecte al concerts donats en lo *Teatro Líric* pel mestre Nicolau.

La cosa no té res d' extrany, porque 'l Sr. Suarez Bravo es redactor musical del *Brusi*; *pero* es un *pequeño* no diré com una casa, porque llavors ja no sería *pequeño*... ho es á tot estirar com una de aquellas dos barracas de la Plassa de Catalunya que ab los fonaments descalsats estavan á punt de caure.

Per altra part se comprén l' antipatia dels *pequeños* envers l' mestre Nicolau. Com á home te molta estatura y com á artista molta talla. 'Ls *pequeños* no hi arriban tan amunt... y ni ab ulleras hi arribarían, porque la passió 'ls *cega*.

Un episodi de las grescas de Igualada, ressenyat pel corresponsal de *La Renaixensa*:

«Se 'm manifesta que ahir, al passar lo metje senyor Lladó per la plassa, un grupo li tirá alguna cosa al clatell. Al sentir rajars la sanch y al entrar en la farmacia del Sr. Bausili en busca de remey, lo mosso de aquest li feu avinent que no li havían fet cap mal.

»La sanch era 'l such de una taronja que li havían clavats entre cap y coll.»

Vels'hi aquí un cas que demostra que de vegadas los refráns se tomban al revés. De las plorallas ne venen riallas.

El *Noticiero Universal*, jutjant *El anillo de Nibelungo*:

«En esta obra, verdaderamente genial, *aunque algunos pequeños lunares la obscurezcan*, aparece más que en ninguna otra de Wagner, etc., etc.»

¿No es veritat qu' es cómic veure al *Noticiero Universal* trobant *lunares* en la producció mes genial de Wagner?

Vaja, que *ne hay un tipo*, sobre tot si 's considera que *El anillo del Nibelungo* no arriba de bon tros á l' altura artística del pas doble de la sarsuela *Cádiz*, tan bombejat pels *chicos del Noticiero*.

Un aplauso als farmacéutichs barceloníns que han pres l' acort de no expendre específichs nort-americanos.

D' aquella gent los espanyols no n' han d' admetre res, y principalment productes farmacéutichs.

La *salut* de la patria es prou bona y pot passarse perfectament sense las *potingas* nort-americanas.

¿Sabén que 'm venen mitjas ganas de ferme individuo de la Academia Calasancia?

Pels periódichs m' hi enterat de que presideix tan mística associació 'l Sr. Tornero de Martirena, autor de algunas divertidas sarsuelas molt flamencas, que 's representan ab éxiten lo Teatro Gran-vía... y, francament, el cor se me 'n vá á l' Academia Calasancia.

Precisament diumenje, per no anar mes lluny, en una solemne vetllada literaria-musical, organizada per l' Academia en obsequi á son angélich patró, Sant Tomás de Aquino «el presidente Sr. Tornero de Martirena (copio 'l *Noticiero*) leyó un discurso sobre la influencia que ha ejercido en las ciencias Santo Tomás de Aquino.»

Y mentres llegia aquest discurs, al Teatro Gran-vía s' estava aplaudint la sarsueleta *La bronca H*, ab cada xiste del género groixut que n' hi ha per caure d' espatllas.

De manera que si jo fos de l' Academia Calasancia, procuraría que 'l Sr. Tornero de Martirena fes un nou discurs sobre l' influencia de Sant Tomás de Aquino en la sarsuela xica y sobre l' utilitat de la *sal de terrós* per conservar la cansalada de las ánimas devotas.

Antoni Lopez, editor. Rambla del Mitj, 20

A. Lopez Robert, impresor, Asalto 63.—Barcelona.

¿VIVA ESPANYA?



Surt un ciudadá entusiasta,



hi acut la *seguridad*



y aquí tenen al patriota llargament *recompensat*.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

OBRAS ESCOGIDAS

DE LOS

primeros escritores nacionales y extranjeros



ACABAN DE PUBLICARSE
Tomo 37

CUENTOS AMOROSOS

POR EMILIO FERNANDEZ VAAMONDE

Tomo 38

HOMBRES Y MUJERES DE ANTAÑO

POR EMILIA PARDO BAZÁN

Elegantes cubiertas al cromo distintas para cada volumen.—Precio: 2 reales tomo.

OBRA NUEVA

EL CABO PÉREZ (Memorias de un militar... de tropa)

POR FERNANDO DE P. CAMINO

Un tomo en 16.º de 250 páginas 2 pesetas.

OBRA NUEVA DE ARMANDO PALACIO VALDÉS

LOS MAJOS DE CADIZ NOVELA DE COSTUMBRES. 1 tomo Ptas. 4.

Está agotantse la edició

DE LA RAMBLA A LA MANIGUA per C. GUMÁ ab dibuixos de M. Moliné. Preu 2 rals.

NUEVA LEY ELECTORAL PARA DIPUTADOS A CORTES. Ptas. 2.

En preparació:

Obra póstuma de Frederich Soler (Pitarra)

DOTZENA DE FRARE

COLECCIÓ DE QUENTOS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de port. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

LA VIDA A PARIS (per S. AZPIAZU.)



Una soirée de gala en lo Palais de Glace.